

ญี่ปุ่นกับนโยบายเพื่อนบ้านที่สามของมองโกเลีย

Japan and the Mongolia's third neighbor policy

นภดลชาติประเสริฐ

Nophadol Chartprasert

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Corresponding Author:

Nophadol Chartprasert

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

2 Prachan Road, Phra Barom Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200, Thailand

E-mail: nophadol.c@arts.tu.ac.th

Received: 19 March 2024

Revised: 7 June 2024

Accepted: 14 June 2024

ญี่ปุ่นกับนโยบายเพื่อนบ้านที่สามของมองโกเลีย

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลง นอกจากการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองประเทศได้แก่จีนและรัสเซียแล้ว มองโกเลียได้พยายามพัฒนาความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในประชาคมโลก ด้วยเหตุนี้ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ซึ่งเป็นนโยบายต่างประเทศที่ริเริ่มขึ้นเพื่อปรับดุลแห่งอำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองประเทศซึ่งเป็นมหาอำนาจจึงได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในบรรดาประเทศต่าง ๆ ซึ่งมองโกเลียมองว่าเป็นเพื่อนบ้านที่สามนั้น ญี่ปุ่นถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายดังกล่าวของมองโกเลีย สำหรับมองโกเลียนั้น ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับญี่ปุ่นนับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา มีส่วนสำคัญในระดับหนึ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับกลไกการตลาด สำหรับญี่ปุ่นนั้น ความสัมพันธ์กับมองโกเลียโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการเมืองและสังคมวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมบทบาทในช่วงหลังสงครามเย็นของญี่ปุ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

คำสำคัญ: นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม, มองโกเลีย, ญี่ปุ่น

Japan and the Mongolia's third neighbor policy

Abstract

Since the end of the Cold War, besides cementing relationships with Mongolia's two neighbors namely China and Russia, Mongolia has made efforts to establish more cordial relationships with other world powers. Therefore, Mongolia's Third Neighbor Policy, created to alter the asymmetric relations with Mongolia's powerful neighbors, have been continuously implemented. Among countries which have been engaged in Mongolia's Third Neighbor Policy, Japan has played notably roles in this Mongolia's significant policy. For Mongolia, economic cooperation between these two countries since the 1990s has partially strengthened Mongolia's market-oriented economic development. For Japan, the amicable relationships between Japan and Mongolia, especially in political and socio-cultural dimensions have noticeably served Japan's post-Cold War roles in the East Asian region.

Keywords: Third Neighbor Policy, Mongolia, Japan

1. บทนำ

แม้ว่ามองโกเลีย¹ จะมีพื้นที่กว้างใหญ่ถึงประมาณ 1,564,000 ตารางกิโลเมตร แต่มีประชากรค่อนข้างน้อยเพียงประมาณ 3,500,000 คน นอกจากนั้น มองโกเลียยังมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ค่อนข้างแห้งแล้งและห่างไกลทะเลซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ แม้ว่ามองโกเลียจะมีแร่ธาตุที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอยู่ในปริมาณมากพอสมควร แต่สภาพภูมิประเทศที่ทุรกันดารและห่างไกลจากเมืองท่าที่สำคัญทำให้มีต้นทุนสูงในการนำมาใช้ประโยชน์ (Harris & Sanders, 2024) สภาพแวดล้อมทางกายภาพดังกล่าวผนวกกับการมีที่ตั้งอยู่ระหว่างประเทศมหาอำนาจได้แก่ รัสเซีย² และจีน³ ทำให้มองโกเลียมักถูกมองโดยเปรียบเทียบว่าเป็น “ประเทศเล็ก” ในการนี้ ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวทำให้มองโกเลียต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างระมัดระวังโดยมีความอยู่รอดของชาติ (nation-state) เป็นเป้าหมายแรกและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายรอง (Šerić, 2023)

ตลอดเวลายาวนานกว่าร้อยปีนับตั้งแต่ก่อตั้งรัฐชาติเป็นต้นมา⁴ มองโกเลียต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามเย็น และหลังสงครามเย็น แม้ว่าบริบทโลกจะมีความเปลี่ยนแปลงไปในช่วงหลังสงครามเย็น แต่ความท้าทายหลักที่มองโกเลียเผชิญมาตลอดได้แก่การเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทางทะเลและตั้งอยู่ระหว่างมหาอำนาจใหญ่ 2 ประเทศยังคงดำรงอยู่ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินนโยบายที่เหมาะสมกับรัสเซียและจีนจึงยังคงมีความสำคัญอย่างมากต่อความอยู่รอดและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ (Harris & Sanders, 2024)

แม้จะเผชิญกับความท้าทายดังกล่าวแต่ความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศในช่วงหลังสงครามเย็นทำให้มองโกเลียมีทางเลือกในการดำเนินนโยบายต่างประเทศมากขึ้น

¹ “มองโกเลีย” เป็นชื่อประเทศอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมา ในช่วงปี ค.ศ. 1924-1992 ประเทศดังกล่าวมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย” (Mongolian People’s Republic) เพื่อความกระชับในด้านภาษา บทความนี้จะเรียกชื่อดินแดนและประเทศดังกล่าวว่า “มองโกเลีย” ไม่ว่าจะกล่าวถึงดินแดนหรือประเทศดังกล่าวในช่วงใด

² แม้ว่าบทความนี้จะเน้นเหตุการณ์หลังสงครามเย็น แต่เนื่องจากมีมิติทางด้านประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวพันอยู่มาก จึงมีการกล่าวย้อนไปถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในหลายส่วน ในการนี้ในหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา “รัสเซีย” ได้มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งจึงมีชื่อประเทศอย่างเป็นทางการหลายชื่อ คือ “จักรวรรดิรัสเซีย” “สหภาพโซเวียต” และ “สหพันธรัฐรัสเซีย” ตามลำดับ ดังนั้นเพื่อความกระชับและความสม่ำเสมอทางด้านภาษา ในบทความนี้จะใช้คำว่า “รัสเซีย” แทนชื่อทางการต่าง ๆ ดังกล่าว

³ แม้ว่าบทความนี้จะเน้นเหตุการณ์หลังสงครามเย็น แต่เนื่องจากมีมิติทางด้านประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวพันอยู่มาก จึงมีการกล่าวย้อนไปถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในหลายส่วน ในการนี้ในหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา “จีน” ได้มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งจึงมีชื่อประเทศอย่างเป็นทางการหลายชื่อ คือ “จักรวรรดิจีน” “สาธารณรัฐจีน” และ “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามลำดับ ดังนั้นเพื่อความกระชับและความสม่ำเสมอทางด้านภาษา ในบทความนี้จะใช้คำว่า “จีน” แทนชื่อทางการต่าง ๆ ดังกล่าว

⁴ ดินแดนที่เรียกกันว่า “มองโกเลีย” นั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ “มองโกเลียนอก” (Outer Mongolia) และ “มองโกเลียใน” (Inner Mongolia) “มองโกเลียใน” ในปัจจุบันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ส่วน “มองโกเลียนอก” มีสถานะเป็นรัฐชาติ (nation-state) ในการนี้ ได้มีความพยายามก่อตั้งรัฐชาติมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1910 เมื่ออำนาจของราชวงศ์ชิง (Qing) ในจีนสิ้นสุดลง แต่ความขัดแย้งและความซับซ้อนของสถานการณ์ทั้งในดินแดน “มองโกเลียนอก” และประเทศมหาอำนาจซึ่งมีบทบาทในอาณาบริเวณดังกล่าวทำให้กระบวนการดังกล่าวยืดเยื้อมาจนประสบความสำเร็จในช่วงต้นทศวรรษ 1920 โดยการสนับสนุนของรัสเซีย

ตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมา มองโกเลียได้พยายามพัฒนาความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับประเทศอื่น ๆ มากขึ้น โดยริเริ่มนโยบายที่มีชื่อว่า “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” (Third Neighbor Policy) ในบรรดาไม่กี่ประเทศซึ่งมองโกเลียมุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ตาม “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” นั้น การพัฒนาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นนับได้ว่าเป็นนโยบายที่มองโกเลียให้ความสำคัญค่อนข้างมาก (Bayarkhuu, 2020) บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับญี่ปุ่นภายใต้ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” โดยวิเคราะห์ความสำเร็จและความท้าทายของนโยบายดังกล่าว

2. “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลีย

คำว่า “เพื่อนบ้านที่สาม” ในกรณีของมองโกเลียนั้นถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกโดยเจมส์ เบเกอร์ (James Baker) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อเดินทางไปเยือนมองโกเลียในปี ค.ศ. 1990 โดยหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก แม้จะเป็นแนวคิดที่สร้างสรรค์แต่การเน้นแนวคิดดังกล่าวโดยเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาเป็นหลักอาจกระทบต่อความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัสเซียและจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุนี้ ต่อมามองโกเลียจึงขยายขอบเขตของนโยบายดังกล่าวให้รวมไปถึงความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ด้วย (Wang, 2017)

ในปัจจุบันประเทศที่มองโกเลียให้ความสำคัญในฐานะ “เพื่อนบ้านที่สาม” มีหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อินเดีย บราซิล เกาหลีใต้ ตุรกี ฯลฯ การดำเนินนโยบายต่างประเทศภายใต้แนวคิดดังกล่าวทำให้นโยบายต่างประเทศของมองโกเลียมีความยืดหยุ่นมากขึ้นซึ่งมีผลทำให้มองโกเลียพึ่งพารัสเซียและจีนน้อยลง รวมทั้งส่งเสริมให้มองโกเลียมียุทธศาสตร์ในเวทีโลกมากขึ้นอีกด้วย (Wang, 2017)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับญี่ปุ่นก่อนการริเริ่ม “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลีย

ความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับญี่ปุ่นในสมัยใหม่เกิดขึ้นในต้นทศวรรษ 1930 เมื่อกองทัพญี่ปุ่นขยายอำนาจเข้ายึดครองแมนจูเรีย (Manchuria) ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ต่อมากองทัพญี่ปุ่นได้ขยายอำนาจจากแมนจูเรียมาทางตะวันตกอย่างต่อเนื่องจนทำให้ญี่ปุ่นมีที่มั่นอยู่ในดินแดนที่ประชิดกับมองโกเลีย มุมมองที่แตกต่างกันเรื่องเขตแดนทำให้เกิดการปะทะกันขึ้นในปี ค.ศ. 1939 ระหว่างกองกำลังญี่ปุ่นกับกองกำลังของมองโกเลียและกองกำลังรัสเซียซึ่งให้การสนับสนุนมองโกเลีย ความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นในสมรภูมิดังกล่าวเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้การขยายอำนาจของญี่ปุ่นไปทางเหนือของยูเรเชีย (Eurasia) ยุติลงและหันมาเน้นการขยายอำนาจในดินแดนทางใต้ในเวลาต่อมา (Goldman, 2012)

หลังจากนั้น บทบาทของญี่ปุ่นในมองโกเลียได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญจนกระทั่งปลายทศวรรษ 1960 จึงได้มีการริเริ่มหารือระหว่างทั้งสองประเทศอีกครั้งจนนำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ในปี ค.ศ. 1972 นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นต้นมาความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับญี่ปุ่นค่อย ๆ พัฒนาไปตามลำดับแม้ว่าบริบทของสงครามเย็นจะยังทำให้ความสัมพันธ์ยังคงจำกัดอยู่ที่การแลกเปลี่ยนทางด้านสังคม วัฒนธรรมและความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่การให้ความช่วยเหลือ

มองโกเลียในก่อสร้างโรงงานทอผ้าแคชเมียร์ในปี ค.ศ. 1977 ซึ่งมีผลทำให้ผ้าแคชเมียร์ของมองโกเลียกลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศในเวลาต่อมา (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

สำหรับมิติทางการเมืองนั้น ในช่วงสงครามเย็นมองโกเลียได้ร่วมมือกับญี่ปุ่นโดยช่วยประสานงานกับประเทศในโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ การที่ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรทางความมั่นคงที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาทำให้การติดต่อกับประเทศในโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ทางการทูต เช่น รัสเซียและหลายประเทศในยุโรปตะวันออก หรือประเทศที่ญี่ปุ่นยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต เช่น เกาหลีเหนือ มีข้อจำกัด ในการนี้ มองโกเลียซึ่งมีการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่ไม่มีความขัดแย้งใด ๆ กับญี่ปุ่นจึงอยู่ในฐานะที่มีบทบาทได้ในระดับหนึ่งในการประสานงานระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศต่าง ๆ ในโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์⁵

4. ความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับญี่ปุ่นภายใต้ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลีย

นับตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลงในช่วงต้นทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับมองโกเลียภายใต้ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลียได้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม⁶ ในการนี้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญค่อนข้างโดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ⁷

การเดินทางไปเยือนมองโกเลียโดยนายกรัฐมนตรี คะอิฟู โทะชิกิ (Kaifu Toshiki) ของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1991 นับได้ว่าเป็นการดำเนินการทางการทูตที่สำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง เนื่องจากการเยือนดังกล่าวมีขึ้นในช่วงที่มองโกเลียกำลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยพร้อมกับเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม ด้วยเหตุนี้ การเดินทางมาเยือนของนายกรัฐมนตรีจากประเทศเพื่อนบ้านที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและเป็นมหาอำนาจทาง

⁵ แม้ญี่ปุ่นกับรัสเซียจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ แต่การที่ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรทางความมั่นคงที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา รวมทั้งกรณีพิพาทเกี่ยวกับหมู่เกาะซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของเกาะฮกไกโด (Hokkaido) ซึ่งญี่ปุ่นเรียกว่า “ดินแดนทางเหนือ” (Northern Territories) และรัสเซียเรียกว่า “หมู่เกาะคูริลใต้” (Southern Kuril Islands) เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศทั้งในช่วงสงครามเย็นและหลังสงครามเย็น

⁶ แม้ว่าญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับมองโกเลียมาตั้งแต่ช่วงสงครามเย็น แต่ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและในมองโกเลีย ในช่วงหลังสงครามเย็นทำให้ญี่ปุ่นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายที่มีต่อมองโกเลียให้เป็นนโยบายต่างประเทศในเชิงรุก (assertive foreign policies) มากขึ้น ในการนี้ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยทำให้ญี่ปุ่นอยู่ในฐานะที่จะแสดงบทบาทการเป็น “เพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลียได้อย่างค่อนข้างโดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับมิตรประเทศอื่น ๆ ของมองโกเลีย ด้วยเหตุนี้ เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของญี่ปุ่นท่ามกลางพลวัตของภูมิภาคเอเชียตะวันออก ญี่ปุ่นจึงให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับมองโกเลียภายใต้แนบโยบายดังกล่าวอย่างจริงจัง

⁷ ตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเดินทางเยือนโดยผู้นำทางการเมืองของทั้งสองประเทศในการกิจต่าง ๆ บ่อยครั้ง ดังจะเห็นได้ว่าประธานาธิบดีมองโกเลียเดินทางเยือนญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1991 1998 2003 2007 2010 2014 2015 และ 2022 ในขณะที่นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นได้เดินทางเยือนมองโกเลียในปี ค.ศ. 1991 1999 2006 2013 2015 และ 2016 (Bayarkhuu, 2020; Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2024)

เศรษฐกิจจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นท่าทีทางการทูตที่พิจารณาได้ว่าเป็นการสนับสนุนต่อการปฏิรูปประเทศมองโกเลียในช่วงการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว (Chuo Online, 2011)

ในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจในช่วงแรกหลังสงครามเย็นนั้น ในช่วงปี ค.ศ. 1991-1993 ญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่มองโกเลียคิดเป็นมูลค่าประมาณ 320 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากความช่วยเหลือทางการเงินแล้ว ญี่ปุ่นยังเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือมองโกเลียทางด้านวิชาการ เช่น ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคในการฟื้นฟูการรถไฟ การพัฒนาโรงผลิตไฟฟ้าพลังงานความร้อน รวมทั้งเหมืองแร่ต่าง ๆ ความสัมพันธ์ที่ก้าวหน้าดังกล่าวทำให้ทั้งสองประเทศตกลงร่วมกันในปี ค.ศ. 1996 ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การร่วมเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ต่อไปในอนาคต (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

นอกจากการให้ความช่วยเหลือในกรอบทวิภาคีแล้ว ในการประชุมกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศหรือ G7 ที่กรุงลอนดอน (London) ในปี ค.ศ. 1991 นั้น นายกรัฐมนตรี คะอิฟู โทะชิเกิ ยังได้เรียกร้องต่อประเทศที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนมองโกเลียในการปฏิรูปและเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ในการนี้ความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของมองโกเลียในทศวรรษ 1990 ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

การวางรากฐานในทศวรรษ 1990 ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษ 2000 ถึง 2020 สำหรับการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์นั้น หลังจากประสบอุปสรรคหลายประการอันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศรวมทั้งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับโลก ในที่สุดญี่ปุ่นและมองโกเลียก็ประสบความสำเร็จในการสถาปนาการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ปี ค.ศ. 2015 ในการนี้ ทั้งสองประเทศตกลงที่จะเน้นการสร้างความร่วมมือในด้านการค้า ศุลกากร การลงทุน ทรัพยากรทางปัญญา และการพัฒนาทางไซเบอร์ นับตั้งแต่มีการสถาปนาการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในช่วงกลางทศวรรษ 2010 เป็นต้นมาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศก็ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการค้า การลงทุน รวมทั้งความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่ การเปิดใช้สนามบินนานาชาติแห่งที่สามของมองโกเลียในปี ค.ศ. 2021 สนามบินดังกล่าวซึ่งมีมูลค่าการก่อสร้างประมาณ 490 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นั้นเกิดจากความร่วมมือกับญี่ปุ่นทั้งในด้านการลงทุนและด้านเทคนิค (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

นอกจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจซึ่งก้าวหน้าขึ้นตามลำดับในช่วงหลังสงครามเย็นแล้ว ความร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับมองโกเลียทางการเมืองและความมั่นคงก็ยังคงดำรงอยู่ รวมทั้งมีความสำคัญมากขึ้นด้วยในบางมิติ แม้ว่าบริบทระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกในช่วงหลังสงครามเย็นจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่การปรับความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือก็ยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควรซึ่งสืบเนื่องมาจากปัญหาหลาย

ประการ⁸ ส่วนปัญหาความขัดแย้งเรื่องดินแดนระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซียซึ่งยังดำรงอยู่และการคว่ำบาตรรัสเซีย อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครนเกี่ยวกับคาบสมุทรไครเมีย (Crimea) ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2010 เป็นต้นมา ทำให้การพัฒนาความสัมพันธ์กับรัสเซียมีข้อจำกัด⁹ ด้วยเหตุนี้ บทบาทในการประสานงานของมองโกเลียกับประเทศเหล่านี้จึงยังคงมีความสำคัญ¹⁰ (Oka, 2014)

ในด้านความมั่นคงในมิติอื่นนั้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 เป็นต้นมาญี่ปุ่นได้จัดอบรมแพทย์ทหารของมองโกเลียสำหรับบรรเทาภัยพิบัติหลายครั้งซึ่งเป็นประโยชน์กับมองโกเลียเป็นอย่างมากเมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อมของมองโกเลียซึ่งเผชิญกับภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

ในด้านความร่วมมือทางด้านสังคมวัฒนธรรมในช่วงหลังสงครามเย็นระหว่างทั้งสองประเทศนั้นก็ได้มีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงสงครามเย็น ในการนี้ ความใกล้ชิดทางด้านเศรษฐกิจมีผลทำให้ความสัมพันธ์ในระดับประชาชนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ว่ามีนักศึกษาชาวมองโกเลียจำนวนมากได้เดินทางไปศึกษาต่อที่ญี่ปุ่น สถิติใน ค.ศ. 2022 ระบุว่ามียุโรปนักเรียนชาวมองโกเลียในญี่ปุ่นประมาณ 4,500 คนซึ่งถือว่ามียุโรปนักเรียนจำนวนมากเมื่อพิจารณาจากการที่มองโกเลียเป็นประเทศกำลังพัฒนาและมีประชากรค่อนข้างน้อย (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

สำหรับความร่วมมือทางด้านการกีฬานั้น นอกจากความร่วมมือในด้านกีฬาต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว การที่มองโกเลียมีรากฐานทางด้านกีฬามวยปล้ำมาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีตทำให้ชาวมองโกเลียมีความสนใจในกีฬาซูโม่ (Sumo) ของญี่ปุ่น ในการนี้ มีชาวมองโกเลียหลายคนได้เดินทางมาฝึกฝนกีฬาซูโม่ในญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงทั้งในญี่ปุ่นและมองโกเลีย (Nagayama, 2023)

ปี ค.ศ. 2022 นั้นถือได้ว่าเป็นหมุดหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านสังคมวัฒนธรรมระหว่างญี่ปุ่นกับมองโกเลีย กล่าวคือปี ค.ศ. 2022 เป็นปีที่ครบรอบ 50 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ ในการนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นและมองโกเลียได้ประกาศให้ปีดังกล่าวเป็น “ปีแห่งมิตรภาพของเยาวชนมองโกเลียและญี่ปุ่น” ซึ่งทั้งสองประเทศเชื่อว่าจะเป็นรากฐานสำคัญต่อความร่วมมือทางด้านสังคมวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต (Lkhaajav & Bazarsuren, 2022)

⁸ ญี่ปุ่นเชื่อว่าในช่วงทศวรรษ 1970 และ 1980 มีการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งไปยังเกาหลีเหนือเพื่อสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแก่เจ้าหน้าที่ของเกาหลีเหนือ จนถึงปัจจุบันยังคงมีความแตกต่างกันอยู่มากในมุมมองของญี่ปุ่นและเกาหลีเหนือเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและการดำเนินการในการคลี่คลายปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ ความพยายามของเกาหลีเหนือในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ก็มีส่วนทำให้ความร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือมีข้อจำกัดมากขึ้น

⁹ การที่ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครนขยายขอบเขตรุนแรงขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2022 เป็นต้นมา ยังทำให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซียมีอุปสรรคมากขึ้น

¹⁰ แม้ว่ามองโกเลียจะปรับเปลี่ยนระบอบการเมืองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจมาเป็นระบบทุนนิยมนับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา แต่มองโกเลียยังคงรักษาความสัมพันธ์กับมิตรประเทศในช่วงสงครามเย็นไว้ได้ค่อนข้างดี

5. ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียและญี่ปุ่นในบริบทของ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม”

สำหรับมองโกเลียนั้น การพัฒนาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของมองโกเลียตาม “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” อย่างเด่นชัด การที่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจมีการปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ไกลจากมองโกเลียมากนัก เป็นส่วนหนึ่งของโลกเสรีและมีความมุ่งมั่นที่จะแข่งขันกับจีน ตลอดจนไม่ค่อยไว้วางใจรัสเซีย ทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทที่โดดเด่นในการถ่วงดุลอำนาจกับมหาอำนาจอื่น ๆ เมื่อมองจากผลประโยชน์แห่งชาติของมองโกเลีย (Bayarkhuu, 2020)

ประเด็นที่น่าสนใจได้แก่ ประเด็นเรื่องผลประโยชน์ที่ญี่ปุ่นได้จากการพัฒนาความสัมพันธ์กับมองโกเลีย ในการนี้จะเห็นได้ว่าการที่มองโกเลียเป็นประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีประชกรน้อย ตลาดภายในประเทศที่มีขนาดเล็กนั้นไม่เป็นประโยชน์มากนักต่อการส่งสินค้าของญี่ปุ่นเข้าไปจำหน่ายในมองโกเลีย ส่วนแหล่งแร่ธาตุต่าง ๆ ของมองโกเลียซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจนั้นก็มักตั้งอยู่ห่างไกลจากเส้นทางคมนาคมหลักและตั้งอยู่ท่ามกลางภูมิประเทศที่ทุรกันดาร หากจะนำมาใช้ประโยชน์ต้องขนส่งทางบกเป็นระยะทางไกลผ่านเมืองท่าของจีนหรือรัสเซีย เมื่อพิจารณาจากข้อจำกัดทางภูมิเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าการพัฒนาความสัมพันธ์กับมองโกเลียนั้นไม่ได้เอื้อต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นมากนัก ดังจะเห็นได้ว่าในปี ค.ศ. 2022 การค้ารวมระหว่างทั้ง 2 ประเทศมีมูลค่าเพียงประมาณ 690 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Embassy of Mongolia in Tokyo, 2023) ส่วนการลงทุนของญี่ปุ่นในมองโกเลียตามสถิติในปี ค.ศ. 2022 ก็มีมูลค่าเพียงประมาณ 960 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เท่านั้น (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2024)

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาได้ว่าญี่ปุ่นคำนึงถึงผลประโยชน์ในการพัฒนาความสัมพันธ์กับมองโกเลียใน 3 ประการ กล่าวคือ

ประการแรกซึ่งสำคัญที่สุดได้แก่ การที่มองโกเลียได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานทางการทูตให้กับญี่ปุ่นในการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ในประเด็นที่ญี่ปุ่นมีข้อจำกัดในการติดต่อโดยตรง ในช่วงสงครามเย็นนั้นในหลายกรณีมองโกเลียได้ช่วยประสานงานทางการทูตให้กับญี่ปุ่นในการพูดคุยกับรัสเซีย ประเทศในยุโรปตะวันออก รวมทั้งเกาหลีเหนือ แม้ว่าญี่ปุ่นจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัสเซียมาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 แต่ความขัดแย้งเรื่องหมู่เกาะซึ่งตั้งอยู่ทางเหนือของเกาะฮกไกโด รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับรัสเซียซึ่งมีความเข้มข้นในบางช่วงทำให้ญี่ปุ่นต้องใช้ความระมัดระวังในการดำเนินความสัมพันธ์กับรัสเซียและประเทศในยุโรปตะวันออก ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าว มองโกเลียได้ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ในการติดต่อระหว่างทั้งสองฝ่าย นอกจากเป็นช่องทางในการติดต่อแล้ว การที่มองโกเลียมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรัสเซียมาเป็นเวลานานทำให้มองโกเลียอยู่ในฐานะที่สามารถให้คำปรึกษาญี่ปุ่นได้ระดับหนึ่งในการมีปฏิสัมพันธ์กับรัสเซีย (Oka, 2014)

ในกรณีเกาหลีเหนือนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทางการญี่ปุ่นเชื่อว่าการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นไปเกาหลีเหนือในทศวรรษ 1970 และ 1980 ญี่ปุ่นก็ได้ขอให้มองโกเลียเป็นตัวกลางในการประสานงานกับเกาหลีเหนือ การที่มองโกเลียซึ่งขณะนั้นมีการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเกาหลีเหนือ ในขณะที่ญี่ปุ่นไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือรวมทั้งเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาทำให้บทบาทของมองโกเลียในการประสานงานดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อญี่ปุ่น (Oka, 2014)

สำหรับประการที่สองได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตยและเศรษฐกิจทุนนิยมในบริบทของโลกหลังสงครามเย็น เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลงพร้อมกับการสิ้นสุดของการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในหลายประเทศในช่วงต้นทศวรรษ 1990 นั้น มองโกเลียเป็นเพียงไม่กี่ประเทศนอกโลกตะวันตกที่ได้เปลี่ยนจากระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้อย่างสันติและมั่นคง มองโกเลียจึงถูกมองว่าเป็นอีก “สัญลักษณ์” หนึ่งของชัยชนะของระบอบประชาธิปไตยและทุนนิยมในโลกหลังสงครามเย็น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้การสนับสนุนระบอบใหม่ในมองโกเลียเป็นประเด็นสำคัญสำหรับโลกเสรี ดังนั้นการสนับสนุนมองโกเลียในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบอบใหม่จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศมหาอำนาจในโลกเสรี ในการนี้ ญี่ปุ่นอยู่ในสถานะที่มีความพร้อมค่อนข้างมากในการแสดงบทบาทสนับสนุนระบอบใหม่ดังกล่าวของมองโกเลีย ไม่ว่าจะเป็นพิจารณาจากมิติทางด้านภูมิรัฐศาสตร์หรือภูมิเศรษฐศาสตร์ (Campi, 2020)

เหตุผลประการสุดท้ายได้แก่ บทบาทของญี่ปุ่นในการถ่วงดุลอำนาจกับจีนภายใต้บริบทของการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา การที่สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทและผลประโยชน์ในขอบข่ายทั่วโลก สหรัฐอเมริกาก็มักร่วมมือกับพันธมิตรในภูมิภาคต่าง ๆ ในการแสดงบทบาททางด้านการต่าง ๆ เช่น ร่วมมือกับอินเดียในภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดีย ร่วมมือกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในภูมิภาคโอเชียเนีย ฯลฯ ในกรณีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกนั้น สหรัฐอเมริกามีพันธมิตรที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ซึ่งสหรัฐอเมริกาก็ได้ร่วมมือกับญี่ปุ่นอย่างแน่นแฟ้นในการถ่วงดุลอำนาจกับจีนที่มีอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจ¹¹ (Chen, 2018)

6. สรุป

นับตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุดลง มองโกเลียได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจมาเป็นการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมซึ่งมีผลต่อการปรับนโยบายต่างประเทศครั้งสำคัญ นอกจากการถ่วงดุลอำนาจและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับรัสเซียและจีนซึ่งเป็นความจำเป็นจากโครงสร้างทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องแล้ว มองโกเลียได้พยายามพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศที่มีความสำคัญอื่น ๆ มากขึ้นผ่าน “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม”

ในบรรดาประเทศซึ่งมองโกเลียมองว่าเป็น “เพื่อนบ้านที่สาม” ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ บราซิล อินเดีย ตุรกีและญี่ปุ่นนั้น ญี่ปุ่นนับได้ว่ามีบทบาทค่อนข้างโดดเด่นในการดำเนิน “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ นอกจากการที่ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแล้ว ญี่ปุ่นและมองโกเลียก็ได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทั้งทางด้านการเมือง รวมทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม สำหรับญี่ปุ่นนั้นการพัฒนาความสัมพันธ์กับมองโกเลียเป็นประโยชน์กับญี่ปุ่นใน 3 ด้าน

¹¹ ส่วนเกาหลีใต้นั้น เนื่องจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีนและบทบาทที่สำคัญของจีนในคาบสมุทรเกาหลี ทำให้เกาหลีใต้มีข้อจำกัดมากกว่าญี่ปุ่นในการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน

ประการแรกได้แก่ การขอให้มองโกเลียเป็น “ตัวกลาง” ในการประสานงานกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งมองโกเลียมีความสัมพันธ์อันดีแต่ญี่ปุ่นมีข้อจำกัดในการประสานทางการทูตทั้งในช่วงสงครามเย็นและหลังสงครามเย็น ประการที่สองได้แก่ การที่ญี่ปุ่นและพันธมิตรสนับสนุนมองโกเลียในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะของโลกเสรีในการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจในช่วงหลังสงครามเย็น ส่วนในประการสุดท้ายนั้น การแข่งขันกับจีนก็ทำให้ญี่ปุ่นมองว่าการพัฒนาความสัมพันธ์กับมองโกเลียเป็นการถ่วงดุลกับจีนในอีกมิติหนึ่งเมื่อมองจากมุมมองทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

อย่างไรก็ตาม การที่ “นโยบายเพื่อนบ้านที่สาม” ของมองโกเลียจะประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากญี่ปุ่นแล้วการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ที่มองโกเลียมองว่าเป็น “เพื่อนบ้านที่สาม” ก็นับได้ว่ามีความสำคัญ ในการนี้ จึงเป็นประโยชน์หากมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างมองโกเลียกับประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ บราซิล อินเดีย ตุรกี ฯลฯ เนื่องจากประเทศดังกล่าวต่างก็มองความสัมพันธ์กับมองโกเลียจากผลประโยชน์แห่งชาติของตนซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี

รายการอ้างอิง

- Bayarkhuu, D. (2020, April 1). *Third neighbor policy on Mongolian – Japanese relations*. Japan Close Up. https://japanupclose.web-japan.org/policy/p20200401_1.html
- Campi, A. (2020). Mongolia's Response to Increasing U.S.-China-Russia Rivalry in Asia. *Asia Pacific Bulletin, East – West Center*, 521.
<https://www.eastwestcenter.org/publications/mongolia%E2%80%99s-response-increasing-us-china-russia-rivalry-in-asia>
- Chen, Y. (2018, August 1). *China and Japan's Investment Competition in Mongolia*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2018/08/china-and-japans-investment-competition-in-mongolia/>
- Chuo Online. (2011). *Japan's New Ambassador to Mongolia Pays a Courtesy Call on Former Prime Minister Kaifu*.
https://yab.yomiuri.co.jp/adv/chuo/dy/feature/201110_kaifu_shimizu.php
- Embassy of Mongolia in Tokyo. (2023, April 11). *From Strategic Partnership to "Special Strategic Partnership for Peace and Prosperity"*. Embassy News.
<https://tokyo.embassy.mn/post/1434>
- Goldman, S. D. (2012, August 28). *The Forgotten Soviet – Japanese War of 1939*. The Diplomat.
<https://thediplomat.com/2012/08/the-forgotten-soviet-japanese-war-of-1939/>
- Harris, C. D., & Sanders, A. J. K. (2024). *Mongolia*. Britannica.
<https://www.britannica.com/place/Mongolia>
- Lkhaajav, B., & Bazarsuren, B. (2022, February 28). *Mongolia and Japan Celebrate 50 Years of Diplomatic Relations*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2022/03/mongolia-and-japan-celebrate-50-years-of-diplomatic-relations/>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2024, January 22). *Japan – Mongolia Relations (Basic Data)*.
<https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/mongolia/data.html>
- Nagayama, S. (2023, May 12). *Dawning of a Sumō Success Story: Reflections on the Sport's Pioneering Group of Mongolian Wrestlers*. Nippon.com.
<https://www.nippon.com/en/japan-topics/g02263/>
- Oka, H. (2014, June 20). *Mongolia and Japan: Beyond Power Politics*. Nippon.com.
<https://www.nippon.com/en/currents/d00120/>

- Šerić, M. (2023, June 8). *A Hidden Player: The Significant of Mongolia In Geopolitics - Analysis*. Eurasia Review: News & Analysis. <https://www.eurasiareview.com/08062023-a-hidden-player-the-significance-of-mongolia-in-geopolitics-analysis/>
- Wang, P. (2017, July 13). *The “Third Neighbor Policy” of Mongolia: Romantic or Realistic?*. Modern Diplomacy. <https://moderndiplomacy.eu/2017/07/13/the-third-neighbor-policy-of-mongolia-romantic-or-realistic/>